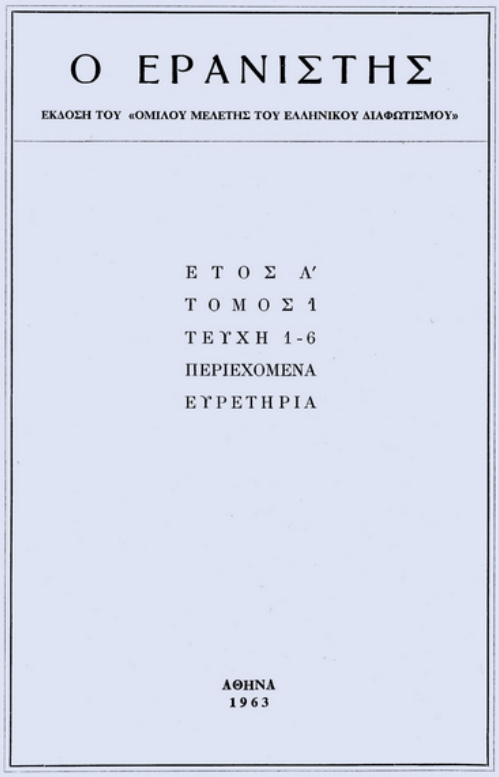
ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

The Gleaner

Vol 1 (1963)

Ο ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ «ΟΜΙΛΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ»

ΕΤΟΣ Α'
ΤΟΜΟΣ 1
ΤΕΥΧΗ 1-6
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΑΘΗΝΑ
1963

Χρονικά – Σχόλια

eranistes eranistes

doi: 10.12681/er.10581

Copyright © 2016, eranistes eranistes

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

To cite this article:

eranistes, eranistes. (2016). Χρονικά – Σχόλια. *The Gleaner*, *1*, 222–224. https://doi.org/10.12681/er.10581

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 28/03/2024 22:24:26

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Ὅπως εἶχε ἀναγγείλει ὁ Ἐρανιστὴς (τεῦχος 2, σ. 64) δημοσιεύεται σήμερα μία ἀνακοίνωση τοῦ Ἰ. Δημάκη ἀναφορικὰ μὲ τὶς σωζόμενες στὸ Ἀρχεῖο Λουριώτη ἐπιστολὲς τοῦ Ἐϋνάρδου. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν συμμετέχουμε στὶς δίκαιες τιμητικὲς ἐκδηλώσεις τῆς ἐφετεινῆς χρονιᾶς γιὰ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατο ἑνὸς ἀνθρώπου τοῦ ὁποίου ὁ φιλελληνισμὸς συνδυασμένος μὲ τὴν οἰκονομικὴ μεγαλοφυΐα συνετέλεσε στὴν ἐξασφάλιση τῶν ὑλικῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴν αἴσια ἔκβαση τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων τοῦ Εἰκοσιένα.

Ὡστόσο, αὐτοὶ οἱ πανηγυρισμοὶ καὶ ἡ χρήσιμη φιλολογία ποὺ τοὺς συνοδεύει κανονικὰ (βλ. στὸ τεῦχος αὐτὸ σχόλιο σχετικὸ μὲ τὴν ἔκθεση Chenier), ἀντὶ νὰ καλύψουν μιὰν ἀνάγκη, τὴν κατασταίνουν μᾶλλον περισσότερο ἔκδηλη: εἶναι περίεργο πῶς, μὲ τὴν ἀφθονία τῶν ρητορικῶν κειμένων ὅσα ἔχει ἐμπνεύσει ὁ φιλελληνισμός, μὲ τὴν σχετικὴ ἀφθονία τῶν προσωπογραφιῶν ἢ ἄλλων βοηθημάτων ἀναφορικὰ μὲ τοὺς Φιλέλληνες, δὲν ἔχουμε ἀκόμη καμία συνθετικὴ προσπέλαση πρὸς τὸ θέμα. Κι ὅμως τὸ ζήτημα δὲν ἀποτελεῖ μόνο βασικὸ ἑλληνικὸ χρέος πρὸς ἕνα κίνημα ποὺ συνετέλεσε ἀποφασιστικὰ στὴν δημιουργία τοῦ ἐλευθέρου Κράτους· ὅποιος μπορέσει νὰ τὸ παρουσιάσει στὴν πραγματική του ἔκταση καὶ στὴν φυσική του ἔνταξη μέσα στὴν ἱστορία τῆς εὐρωπαϊκῆς παιδείας, θὰ ἔχει προσθέσει ἕνα σημαντικὸ κεφάλαιο σ' αὐτὴν τὴν ἱστορία, ἕνα ὄργανο ἑρμηνείας γιὰ τὸ πέρασμα τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὸ κλίμα τοῦ νεοκλασικισμοῦ στὸ κλίμα τοῦ ρωμαντισμοῦ.

Γιὰ τοὺς δύο αὐτοὺς καίριους λόγους, τὸ ΚΝΕ ἐπρογραμμάτισε μία ἐργασία ἡ ὁποία θὰ ἀποτελέσει τὴν ὑποδομὴ τῆς μελέτης τοῦ Φιλελληνισμοῦ: συγκεντρώνει γιὰ δημοσίευση τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία γιὰ τὰ χρόνια 1821-1833, περιλαμβάνοντας, φυσικά, καὶ τὴν βιβλιογραφία τοῦ παραπληρωματικοῦ ρεύματος, τοῦ μισελληνισμοῦ. Ἂν παρουσιασθοῦν σχετικὲς ἐργασίες χρήσιμες γιὰ τὴν προσπέλαση πρὸς τὸν ἀρχικὸ αὐτὸν σκοπό, ὁ Ἐρανιστὴς θὰ τοὺς ἀνοίξει μὲ ἰδιαίτερη προθυμία τὶς σελίδες του.

ΣΧΟΛΙΑ

ANDRÉ CHENIER ET LA GRÈCE:

(Ἔκθεση τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν, γιὰ τὰ διακόσια χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ ποιητῆ).

Προολογίζοντας ὁ Κος Henri Ehrel, ὁ διευθυντὴς τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου, τὸν κομψὸ κατάλογο ποὺ συνόδευε τὴν Ἔκθεση André Chenier, καθόρισε

καὶ τὰ πνεῦμα σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο θέλησαν νὰ τὴν ἐμφανίσουν οἱ ὀργανωτές της στὸ ἀθηναϊκὸ κοινὸ — στὸ Παρίσι ἡ ἀντίστοιχη τιμητικὴ ἐκδήλωση, ποὺ ὀφείλεται στὴν Bibliothèque Nationale, εἶχε γιὰ στόχο τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν πολίτη. Γράφει λοιπὸν ὁ Κος Ehret: «Ici à Athènes, sensibles avant tout à la lumière qui baigne sa poésie, à l' εὐγραμμία de son vers, c'est le poète que nous avons d' abord cherché, celui qui nommait sa lyre, byzantine et sa muse, grecque...».

Ἡ Ἔκθεση τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου ἀπέβλεψε καὶ ἐπέτυχε νὰ παρουσιάσει τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ θὰ μᾶς ἔφεραν κοντὰ στὴν προσωπικότητα τοῦ ποιητῆ, τὴ σφραγισμένη, ἀπὸ τὴ γέννησή του κιόλας, μὲ τὴν ἑλληνικότητα ποὺ θὰ τὸν συνοδέυσει πάντα στὴ ζωή του. Ὡστόσο, ἡ Ἔκθεση δὲν ἦταν σὲ καμιὰ στιγμὴ δεσμευτικὴ γιὰ τὸν θεατὴ ἀλλὰ τὸν ἄφηνε ἐλεύθερο, μὲ κεντρισμένη τὴ φαντασία, νὰ ἀναπλάσει ὁ ἴδιος τὴ μορφὴ τοῦ André Chenier. Εἰκόνες παλιὲς καὶ σύγχρονες, εὔστοχα συνδυασμένες, ἀπὸ πρόσωπα οἰκεῖα τοῦ ποιητῆ, ἄλλες ποὺ παρουσιάζουν συνήθειες, τόπους τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου, ζωντάνεψαν στὰ μάτια μας τὴ μαγεία τῶν παιδικῶν του χρόνων σὲ σχέση μὲ τὴν Ἑλλάδα, τὴ χώρα ποὺ ἀποφασιστικὰ ἐπηρέασε ἀργότερα τὴν ποίηση καὶ τὴ ζωή του. Στὴν ἡλικία τῆς σπουδῆς καὶ τῆς γνώσης ἡ γνωριμία του μὲ τὸν ἀρχαῖο κόσμο συνδυάζεται μὲ τὸ ταξίδι ποὺ προετοιμάζει στὴν Ἑλλάδα. Τὸ ταξίδι ποὺ δὲν μπόρεσε ὁ ἴδιος νὰ τὸ πραγματοποιήσει, τὸ παρακολούθησαν βῆμα μὲ βῆμα, τόπο μὲ τόπο οἱ ἐπισκέπτες τῆς Γαλλικῆς Ἔκθεσης.

Ἂν θελήσουμε τώρα, πέρα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἀπόλαυση ποὺ ἦταν ἡ Ἔκθεση «André Chenier et la Grèce», νὰ ἀναφερθοῦμε σὲ γνώσεις ποὺ μᾶς παρέχει, πάλι θὰ πιάναμε στὰ χέρια μας τὸν καλαίσθητα τυπωμένο κατάλογο: ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κατατοπιστικό του χαρακτήρα, οἱ βιβλιογραφικὲς πληροφορίες, ἡ χρονολογικὴ ἀπογραφή, τὰ καλὰ διατυπωμένα ἀρθρίδια, τέλος τὸ ἄρθρο τοῦ Κου Eug. Dalleggio d' Alessio, ποὺ ἀποκαθιστᾶ τὴν ἀλήθεια σχετικὰ μὲ τὸ σπίτι τοῦ ποιητῆ στὴν Πόλη, ὅλα αὐτὰ προάγουν τὴ φιλολογικὴ ἔρευνα καὶ ἀποτελοῦν προσφορὰ στὴν μελέτη τοῦ ποιητῆ καὶ τοῦ ἔργου του.

ΕΝΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟ

Τὸ προηγούμενο τεῦχος τοῦ Ἐρανιστῆ, κυκλοφορημένο τὸν Ἰούνιο (βλ. σ. 160) δὲν μποροῦσε νὰ περιλάβει ἀνακοίνωση γιὰ τὰ ἔργα τοῦ Πρώτου Συνεδρίου τοῦ Διαφωτισμοῦ. Στὸ μεταξὺ ἐκυκλοφόρησαν τὰ Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου, ἤ, ἀκριβέστερα, οἱ ἀνακοινώσεις ποὺ ἔγιναν σ' αὐτό: ἀποτελοῦν τέσσερις τόμους τοῦ περιοδικοῦ Studies on Voltaire and the Eigteenth Century, ποὺ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ Institut et Musée Voltaire τῆς Γενεύης τὸ ὁποῖο εἶχε ὀργανώσει τὸ Συνέδριο. Κάπου δύο χιλιάδες σελίδες, μὲ εἰδικοὺς προβληματισμούς, μὲ γενικὲς θεωρήσεις, καί, σὲ μερικοὺς τομεῖς, μὲ χρήσιμη ἐνημερωτικὴ βιβλιογραφία εἶναι ἡ προσφορὰ τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ στὴν ἐπιστήμη.

Στὸ ἴδιο αὐτὸ Συνέδριο ἀποφασισθηκε νὰ γίνει προσπάθεια γιὰ νὰ συσταθεῖ μία Διεθνὴς Ἑταιρεία Μελέτης τοῦ Διαφωτισμοῦ. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴν ἔγινε ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἡ μόνη χώρα ὅπου ὑπάρχει συστημένο ἐπιστημονικὸ σωματεῖο εἰδικὰ γιὰ τὰ ἔργα αὐτά.

Ἀντίτυπο τῶν Πρακτικῶν τοῦ Συνεδρίου ἔχει εἰσαχθεῖ στὴν Βιβλιοθήκη τοῦ Β.Ι.Ε.

Η ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

Ἡ δημοσιευόμενη σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος

ἐλαιογραφία τοῦ Κοραῆ προέρχεται ἀπὸ τὴν Βιβλιοθήκη τῶν Ἰακωβάτων - Τυπάλδων (Ληξούρι), στὴν ὁποία βρίσκονται καὶ μερικὲς ἄλλες προσωπογραφίες ἑλλήνων λογίων (Βούλγαρη, Μηνιάτη, Μουστοξύδη, Γ. Τυπάλδου). Οἱ προσωπογραφίες αὐτές, καμωμένες προφανῶς ἀπὸ τὸ ἴδιο χέρι, εἶναι, καθὼς εὔκολα ἐξακριβώνεται, ἀντίγραφα ἀπὸ παλιότερες γκραβοῦρες, μὲ κάποιες ὁπωσδήποτε ἐξιδανικεύσεις στὰ χαρακτηριστικά τῶν εἰκονιζόμενων προσώπων. Ἡ εἰκόνα τοῦ Κοραῆ ἔχει, χωρὶς ἄλλο, πρότυπό της τὴν λιθογραφία τοῦ Σμόλκι· γιὰ τὶς εἰκόνες τοῦ Κοραῆ πβ. Κ. Θ. Δημαρᾶ στὸ «Ἀφιέρωμα εἰς Κ. Ι. Ἀμαντον» (1940), σ. 5 (σχόλια) καὶ 41 (εἰκόνα).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΛΟΥΡΙΩΤΗ ΤΟΥ ΚΝΕ

Πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια ἡ Δεσποινὶς Χριστίνα Ν. Λουριώτη ἐδώρησε στὸ Κέντρο Νεοελληνικῶν Ἐρευνῶν τοῦ Β.Ι.Ε. τὸ Ἀρχεῖο τοῦ πρωταγωνιστῆ τοῦ 21 Ἀνδρέα Λουριώτη (1789 - 1854). Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἕνα μεγάλο τμῆμα τοῦ ἴδιου Ἀρχείου ἀπόκειται στὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους· ὁ ἐνδιαφερόμενος θὰ μποροῦσε νὰ βρεῖ περιγραφὴ τοῦ τμήματος τῶν ΓΑΚ στὸ βιβλίο τοῦ E. Dalleggio, Les Philhellènes et la guerre de l' Indépendance. 138 lettres inedites de J. Orlando et A. Louriotis, Ἀθήνα 1949, σ. 10 - 12 σημ. 3.

Τὸ ΚΝΕ ἐπιδιώκοντας ν' ἀξιοποιήσει τὸ Ἀρχεῖο ποὺ βρίσκεται στὴν κατοχή του καί, συνάμα, νὰ τὸ καταστήσει εὔχρηστο καὶ προσιτὸ στοὺς ἐρευνητές, παρουσιάζει τώρα, ὕστερα ἀπὸ τὴν κατάταξή του σὲ φακέλους, ἕναν κατάλογο τοῦ Ἀρχείου, μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Β. Π. Παναγιωτόπουλου, στὴ σειρὰ τῶν πολυγραφημένων («ἀντὶ χειρογράφου») ἐκδόσεων. Ὁ Κατάλογος περιέλαβε σὲ δύο μέρη, α) τὸν ἀλφαβητικὸ πίνακα μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἐκδοτῶν καὶ ἀποδεκτῶν, καὶ β) τὰ περιεχόμενα τῶν φακέλων στοὺς ὁποίους ἔχουν κατανεμηθεῖ χρονολογικὰ τὰ ἔγγραφα τοῦ Ἀρχείου.

Γιὰ τὴν σπουδαιότητα τοῦ Ἀρχείου Λουριώτη θὰ ἦταν περιττὸ νὰ γίνει ἐδῶ ἰδιαίτερος λόγος. Σημειώνουμε μόνο ὅτι τὸ ἀπόκτημα τοῦ ΚΝΕ, περισώζοντας ἔγγραφα μιᾶς τριακονταετίας (1809 - 1839), προσφέρει χρήσιμο ὑλικὸ ὄχι μόνο στὴν μελέτη τῶν ἐθνικῶν δανείων, ἀλλὰ καὶ στὴν ἔρευνα τῶν ἐπαναστατικῶν πραγμάτων γενικώτερα.

Τὸ τεῦχος αὐτὸ ἐπιμελήθηκε ὁ ἑταῖρος τοῦ Ὁμίλου Σπύρος Ἀσδραχάς.

ΤΥΠΟΓΡΑ ΕΔΙΟΝ
ΦΡΕΣΚΟΥ & ΥΠΟΥΚΟΥΡΗ
ΑΘΗΝΑΙ